

Н.С. Краснокутська, д-р екон. наук, проф. (НТУ «ХПИ», Харків)

Г.М. Фадєєва, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)

ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ПЛАНУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ

Одним із шляхів розвитку податкової системи є використання методів планування податкових надходжень. Таке планування впливає на структурний розвиток економіки, його динаміку та ефективність, забезпечує шляхи вдосконалення податкової політики, сприяє раціональному використанню ресурсів, зростанню рівня доходів і соціальної захищеності населення.

Теоретичні та практичні аспекти податкового планування певною мірою розкриті у працях О. В. Зварич, В. В. Вітлінського, Ю. Б. Іванова, Л. Л. Тарангул та ін. Сучасними дослідниками розроблені загальні концептуальні положення податкового планування, сформовано його методологічні принципи, розроблено функції податкового менеджменту. Разом з тим, статистичним методам планування обсягів податкових надходжень з урахуванням тенденцій розвитку економіки на регіональному рівні приділяється недостатня увага.

Тому метою дослідження став розвиток статистичних методів середньострокового планування доходної частини бюджету на місцевому рівні за рахунок надходжень від податку на доходи фізичних осіб. Таке податкове планування забезпечить послідовність і передбачуваність бюджетної регіональної політики в середньостроковій перспективі та сприятиме посиленню бюджетної дисципліни.

Основою статистичних методів планування податкових надходжень є вивчення тенденцій формування доходної частини місцевого бюджету за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Такий аналіз нами пропонується здійснювати за такими етапами: з'ясування факторів, що можуть впливати на розмір доходів місцевого бюджету; формування масиву статистичної інформації; побудова регресійних моделей; економічна інтерпретація моделей і практичне використання. Визначено, що основними факторами, від величини яких залежить сума надходжень від податку на доходи фізичних осіб, є обсяг валового регіонального продукту та розмір середньомісячної заробітної плати штатних працівників.

Дослідження статистичних залежностей між визначеними факторами та обсягами податкових надходжень до місцевого бюджету (на прикладі Харківської області) дозволило побудувати рівняння регресії виду:

$$V_{\text{ПНі}} = -0,8543 + 0,0573 \cdot \text{ВРП}_i, \quad (1)$$

де $V_{\text{ПНі}}$ – плановий обсяг податку на доходи фізичних осіб в i -му періоді;

ВРП_i – планова величина валового регіонального продукту у i -му періоді.

З використанням рівняння (1), а також враховуючи діючі у 2016 р. особливості нарахування податку на доходи фізичних осіб (продовження дії військового збору; застосування єдиної ставки (18%) оподаткування доходів фізичних осіб; зниження податкового навантаження на громадян за рахунок надання податкової соціальної пільги на рівні 50% однієї мінімальної заробітної плати до доходів, що не перевищують 3 мінімальних заробітних плат; зменшення ставки оподаткування пасивних доходів (крім дивідендів) з 20% до 18%; звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором пенсій, призначених учасникам бойових дій, інвалідам війни та особам, на яких поширюється чинність статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» тощо) нами розроблено прогнозні показники бюджету міста Харкова на 2016-2017 рр. (табл.1)

Таблиця 1 – Планові показники бюджету міста Харкова на 2016-2017 рр., млн.грн.

Показники	2016 (план)	2017 (план)
Доходи загального фонду	3124,3	3 146,0
Податок на доходи фізичних осіб	1 678,8	1 695,6

Таким чином, розглянутий статистичний метод планування податкових надходжень є одним з можливих підходів до рішення складної проблеми оцінки доходних ресурсів конкретного регіону. За допомогою цього підходу до планування податкових надходжень збільшується зацікавленість місцевих органів самоврядування у надходженні податків і скороченні недоїмки, забезпечується максимально можлива мобілізація поточних і прогнозованих надходжень до бюджету.